Raadsmededeling openbaar

Zaaknummer	:	Z/24/151695
Documentnummer	:	
Datum	:	16 november 2026
B&W datum	:	
Beh. Ambtenaar	:	H. te Winkel
Portefeuillehouder	:	A. Joost
Onderwerp	:	Voorstel tot vaststellen van het "TAM-Omgevingsplan Lieversdijk, Haart", aspect spuitzonering

---

Aanleiding:
Het raadsvoorstel tot vaststellen van het TAM-Omgevingsplan Lieversdijk, Haart stond op de agenda van de beeldvormende vergadering op 10 november. LTO Noord, afdeling Oost Achterhoek heeft tijdens deze vergadering ingesproken. Het raadsvoorstel staat tevens op de agenda van de oordeelsvormende vergadering op 17 november. In deze raadsmededeling vindt u de reactie van het college op de punten uit de inspraakreactie van LTO.

Inhoud mededeling:

De inspraakreactie van LTO had in de kern betrekking op twee argumenten. Hieronder de reactie van het college op deze argumenten.

1. De 50 meter vuistregel is geen wettelijke norm, de spuitvrije zone is een bovenwettelijke maatregel.

Reactie:
Een spuitzone is in de praktijk een afstand tussen agrarische percelen waar gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt en gevoelige functies, zoals ‘wonen’ en ‘maatschappelijk’. Deze afstand wordt toegepast om mogelijke blootstelling aan deze middelen te beperken en een aanvaardbaar woon- en leefklimaat te borgen.

Omdat er geen specifieke wettelijke norm bestaat, speelt de jurisprudentie een centrale rol in de invulling van het begrip. De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft in meerdere uitspraken geoordeeld dat een afstand van 50 meter “in het algemeen niet onredelijk” is. De afstand van 50 meter is ontstaan in relatie tot de fruitsector, maar is inmiddels gangbaar in relatie tot alle agrarische bedrijvigheid waarin gewasbeschermingsmiddelen kunnen worden toegepast. Hoewel spuitzones niet in de wet zijn vastgelegd, zijn overheden wel gebonden aan het voorzorgsbeginsel. De 50-meterregel wordt gezien als een praktische invulling van het voorzorgsbeginsel.

In hun inspraakreactie verwijst LTO naar de al bestaande regels voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Het is bekend dat er in paragraaf 4.64 van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) regels zijn opgenomen over het gebruiken van gewasbeschermingsmiddelen op braakliggende landbouwgronden of bij het telen van gewassen in de openlucht. Deze regels hebben tot doel het voorkomen van verontreiniging van oppervlaktewaterlichamen en algemene milieubescherming. De 50-meterregel ziet echter toe op cumulatieve blootstelling en gezondheid van gebruikers van gevoelige functie. Dat dient een ander doel.

Om een kleinere afstand te hanteren dient er een deugdelijke motivering door middel van locatiespecifiek onderzoek aan ten grondslag te liggen. Er is op dit moment geen door de Raad van

State geaccepteerde onderzoeksmethode voorhanden. Zo wordt het veelgebruikte EFSA-model niet gezien als een toepasbaar instrument voor ruimtelijke besluitvorming.

Gemeenten moeten bij een wijziging van het omgevingsplan motiveren dat er sprake is van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties (ETFAL). Dit houdt in dat beoordeeld moet worden of gevoelige functies voldoende worden beschermd en of bestaande functies, zoals agrarische bedrijven, niet onevenredig worden beperkt. De onderbouwing van deze belangenafweging is van groot belang.

Omdat binnen de rechtspraak onzekerheid bestaat over de vraag of privaatrechtelijke afspraken tussen partijen juridisch standhouden, wordt in de praktijk vaak gekozen voor publiekrechtelijke borging via het omgevingsplan. Dit biedt meer zekerheid over juridische houdbaarheid. De opname van een spuitvrije zone óf een vergunningplicht op het gebruiken van gewasbeschermingsmiddelen binnen 50 meter vanaf gevoelige functies biedt voldoende borging voor een aanvaardbaar woon- en leefklimaat.

<u>2. Door het Convenant Gewasbescherming tussen overheid en de sector is een spuitvrije zone niet nodig.</u>

Reactie:
Het Convenant toekomstbestendige gewasbescherming is op 14 juli 2026 ondertekend door de staatssecretaris van LVVN, de VNG, Unie van Waterschappen, LTO, NAJK, brancheorganisatie Akkerbouw, stichting Greenports Nederland en het Centraal Bureau Levensmiddelenhandel. Het convenant is opgesteld om de milieubelasting door het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen terug te dringen, zonder de toekomstbestendigheid en concurrentiekracht van de Nederlandse land- en tuinbouw uit het oog te verliezen. Natuur-, milieu en landschapsorganisaties hebben het convenant niet ondertekend.

Het convenant schept primair verplichtingen tussen deelnemende organisaties. Het convenant is geen algemeen verbindend voorschrift dat rechtstreeks verplichtingen oplegt aan partijen. Artikel 1.1 lid 3 van het convenant bepaalt:

> *Partijen onderschrijven dat de afspraken in dit convenant bindend zijn voor Partijen en zorgen ervoor dat nakoming van de afspraken is geborgd, waar nodig met een terugvaloptie/escalatie als afspraken niet worden nagekomen;*

Het convenant moet nog worden uitgewerkt in concrete, juridisch afdwingbare verplichtingen in deelconvenanten of wet- en regelgeving. Het hoofdlijnenconvenant schept het kader waarbinnen de concrete verplichtingen nog moeten worden vastgesteld. Artikel 13 lid 2 bepaalt:

> *De in dit hoofdlijnenconvenant opgenomen uitgangspunten en intenties gelden vanaf de inwerkingtreding. De concrete rechten en verplichtingen die in de deelconvenanten worden uitgewerkt, zijn voor de desbetreffende Partijen bindend nadat het betreffende deelconvenant overeenkomstig de daarin opgenomen procedure is vastgesteld en ondertekend.*

Het convenant legt daarmee verplichtingen op om aan die uitwerking mee te werken, maar bevat nog geen concrete verplichtingen die uiteindelijk voor de sectoren zullen gelden.

Een convenant bindt daarnaast uitsluitend de partijen die eraan deelnemen. Een individuele agrarische ondernemer is niet automatisch gebonden. Daarnaast is een gemeente niet gebonden omdat de VNG partij is. Natuur- en milieuorganisaties en omwonenden van ontwikkelingen zijn niet gebonden en kunnen dus blijven procederen.

Een convenant wordt pas juridisch bindend zodra dit in regelgeving wordt vertaald, bijvoorbeeld in een landelijk beleidskader dat bindend wordt voor provincies en gemeenten. Eén van de onderdelen van het convenant is het opstellen van een landelijk, uniform toepasbaar beleidskader voor gewasbescherming in de nabijheid van gevoelige functies. Het streven is om het beleidskader eind 2027 te implementeren.

Het convenant zelf creëert geen nieuwe wettelijke bevoegdheden voor de overheid en kan daarmee niet dienen als grondslag om bijvoorbeeld gebruiksbeperkingen aan agrariërs op te leggen of nieuwe

wettelijke afstandsnormen in te voeren. Daarvoor is een afzonderlijke publiekrechtelijke grondslag nodig, bijvoorbeeld een wijziging van het omgevingsplan.

Tot slot
Het college is zich ervan bewust dat in de voorliggende situatie aan eigenaren van betreffende agrarische percelen een beperking wordt opgelegd voor het gebruik van (een deel) van hun perceel. De huidige juridische context maakt dit noodzakelijk. In de ogen van het college wordt dit echter gerechtvaardigd door het maatschappelijke belang om woningen te realiseren.

Wij realiseren ons dat deze noodzakelijk maatregel consequenties heeft voor de eigenaren van de betreffende agrarische percelen. Daarom heeft het college gezocht naar mogelijkheden om voor hen de gevolgen, binnen de wettelijke ruimte, te mitigeren.

1. In het nu voorliggend TAM-Omgevingsplan Lieversdijk, Haart wordt niet een verbod voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, maar een vergunningstelsel geïntroduceerd. De omgevingsvergunning wordt verleend als aan de voorwaarde wordt voldaan dat er ter plaatse van de gevoelige functies sprake is van een goed woon- en leefklimaat. De verdere uitwerking van het convenant in deelconvenanten, de komst van een landelijk beleidskader en verdere innovatie en kennisontwikkeling zullen bijdragen aan het proces van vergunningverlening, zodat het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de nabijheid van gevoelige functies weer verantwoord kan plaatsvinden.
2. Het is de verwachting dat op enig moment gedifferentieerde en toepasbare regels voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de nabijheid van gevoelige functies in houdbare regelgeving worden verankerd. Op dat moment zal het college bezien of het omgevingsplan daarop kan worden aangepast en of daarmee de vergunningsplicht (gedeeltelijk) weer kan vervallen.
3. Wij wijzen eigenaren van agrarische percelen, die een beperking wordt opgelegd voor het gebruik van (een deel) van hun perceel, actief op de mogelijkheid om een verzoek voor een nadeelcompensatie zoals bedoeld in art. 15.1 van de Omgevingswet in te dienen. Daarmee worden deze eigenaren gecompenseerd voor het mogelijke waardeverlies van hun agrarische perceel.